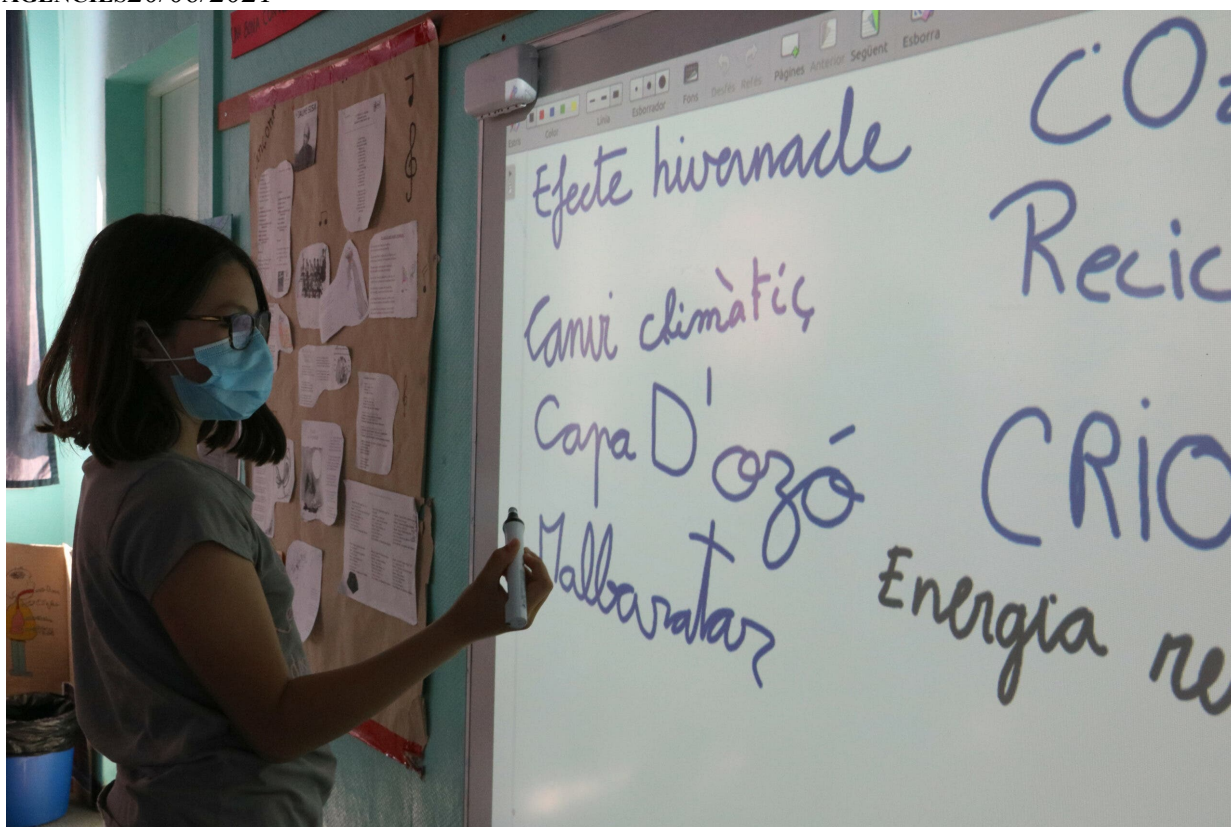

L'escola en català a la Catalunya del Nord encara té un llarg camí per recórrer

Uns 1.300 alumnes estudien amb el sistema immersiu, a la Bressola i Arrels, dos models ara en “perill”

AGÈNCIES20/06/2021

Una alumna de la Bressola escrivint en català. Imatge del 10 de juny del 2021. (Horitzontal)

L'Associació per a l'ensenyament del català (APLEC) calcula que un 20% dels alumnes de la Catalunya del Nord estudien el català “d’una manera o altra”. Només 1.300, però, ho fan amb el sistema immersiu, un 9%. Tots ho fan a través de les dues escoles públiques Arrels i les set escoles d’infantil i primària i el col·legi -secundària- de la Bressola. En aquests moments, la Bressola, que és concertada, engloba un miler d’aquests alumnes. Però ara aquests dos models estan en “perill”. El Consell Constitucional francès ha prohibit l’ensenyament immersiu en les llengües dites regionals –i on s’hi inclou el català- i deixa a l’expectativa i en una mena “d’impàs” l’escola en català.

Tenen més de 40 anys d’experiència i milers d’alumnes formats en el sistema immersiu però ara veuen perillar el seu model. El Consell Constitucional francès va tombar a mitjans de maig l’ensenyament im-

mersiu. L'anomenada 'Llei Molac', elaborada pel diputat bretó Paul Molac, va comptar amb un ampli recolzament de senadors i diputats de l'Assemblea.

La llei buscava la protecció i promoció de les anomenades llengües regionals. Malgrat l'ampli suport aconseguit, 61 diputats de l'Assemblea francesa van signar un recurs per derogar alguns dels articles de la llei. El Constitucional els va donar la raó i ha prohibit l'ensenyament immersiu al·legant que l'article 2 de la carta magna francesa estableix que "la llengua de la República és el francès". El màxim òrgan judicial també ha anul·lat els accents diacrítics dels cognoms.

Per contra, ha donat llum verda a les disposicions que permeten donar suport econòmic dels ajuntaments a l'escolarització dels nens que segueixen una educació lingüística regional. Sempre que, això sí, no sigui immersiva.

La situació posa contra les cordes la Bressola i Arrels. En el primer cas, els seus vuit centres són concertats –i per tant, reben recursos públics-. En el segon, es tracta d'escoles públiques, que l'Estat francès podria ara vetar.

La incertesa del següent pas

Ningú sap què passarà a partir d'ara. Tant la Bressola com Arrels, però, tenen clar que la decisió suposa un dur revés als seus models educatius i que els posa en "causa".

"Fins ara, la immersió no estava regulada, hi havia certa tolerància. No ens poden reduir al no res", assegura Eva Bertrana, directora general de La Bressola. De fet, diu, el seu sistema ha demostrat uns "resultats en francès superiors a la mitjana". "No s'entén que ens vulguin trepitjar d'aquesta manera. Això és fòbia a les llengües regionals i de tot el que no és francès. Quin perill podem suposar nosaltres a la Catalunya del Nord?", es pregunta Bertrana.

La directora d'Arrels-Vernet, Elena Gual, per la seva banda, assegura que tenien moltes esperances depositades en aquesta llei. Creien que suposaria la regularització de la seva situació. "I tot això ho han tombat", diu. "Si ara ens demanen d'ensenyar el francès des del parvulari no és el mateix projecte", insisteix. "Què passarà? No ho sabem. El setembre serà decisiu", remarca Gual.

En el mateix sentit s'expressa el president de l'APLEC, Alà Baylac. Per a ell, la decisió del Consell Constitucional posa "tothom", tant pel que fa a la immersió lingüística com a l'ensenyament bilingüe, en una posició "d'indefensió". "Ha fet que passem d'una situació de tolerància, ja sigui en l'àmbit públic o privat, a una situació en la qual la més alta instància jurídica dictamina que la immersió és contrària a la Constitució", assegura. "Per tant, és il·legal i no hi ha cap recurs possible", afegeix.

“Passem d’una situació d’al•legalitat a la il•legalitat i tot això fragilitza moltíssim les poques escoles que des de fa 30 o 40 anys ensenyen en català”, insisteix. Baylac diu que encara no se sap ben bé què passarà però que tot plegat suposa una senyal “negativa” per a l’ensenyament en català “en general” i que podria desembocar en “una prohibició” o en el tancament de les escoles. “Jo he comparat la situació a una sentència d’eutanàsia. És el cop final. Una sentència de mort”, insisteix.

Un moment “històric”

Malgrat la delicada situació, però, el president de l’APLEC hi veu també una oportunitat. Remarca que hi havia moltes esperances dipositades en aquesta llei perquè suposava un primer pas cap a la “legalització” i la “protecció”. En canvi, poc després d’aprovar-se es va actuar “en el sentit contrari”. “És la història de França”, assegura.

Tot i això, creu que s’ha assolit un objectiu històric per a les llengües regionals. Per una banda, molts mitjans “parisencs” han començat a parlar de la immersió lingüística. Per l’altra, hi ha hagut reaccions en contra “al més alt nivell”. “Mai s’havia arribat a aquest nivell de debat públic. Per tant, alguna cosa s’està movent”, diu.

Reformar la Constitució, l’única possibilitat

Arribats a aquest punt, però, l’única solució possible, diuen, seria reformar la Constitució. En concret, de l’article 2. Tant Bertrana com Gual, però, ho veuen poc probable. Bertrana recorda que l’any 1992 es va fer una revisió precisament d’aquest article amb l’objectiu de “protegir el francès de l’anglès”. “En aquell moment, ja vam dir que això ens explotaria a la cara però ens van dir que no ens preocupéssim”, diu. “Evidentment, exigir la modificació de l’article 2 de la Constitució és indispensable. Si es fa o no, dependrà dels diputats i de la força que nosaltres puguem representar”, afegeix.

Gual, per la seva banda, diu que ho intentaran però no creu que sigui possible. “No es canviarà res i menys per salvar dues escoles públiques i l’ensenyament en català”, afegeix.

El setembre, decisiu

Sigui com sigui, Baylac assegura que només els queda aquesta opció perquè després de la decisió del Constitucional no hi ha cap altra via possible. “L’única solució és desactivar el mecanisme d’exclusió”, diu. “S’ha d’esmenar la definició per equiparar el francès a la resta de les llengües regionals. No cal que hi hagi oficialitat i es podria remetre a una llei de llengües on s’expliciti que es pot ensenyar en català o en bretó i que es poden posar accents”, afegeix.

Baylac alerta també que no deixaran de mobilitzar-se si no s'aconsegueix superar la situació “d'impàs” en la qual es troben. “Quan acabi el mes de setembre, cal que les coses s'hagin mogut”, insisteix.

L'ACN ha intentat contactar amb el diputat de la République en Marche (LREM) als Pirineus Orientals, Romain Grau, per contrastar els diferents posicionaments però no ha estat possible.

L'ensenyament immersiu: la Bressola i Arrels

La Bressola va obrir la primera escola l'any 1976 amb només 7 alumnes i, a hores d'ara, en té 1.022. D'aquests, 800 estan escolaritzats a primària i 200 al col·legi, la secundària. Actualment, té set escoles d'infantil i primària i un col·legi, l'equivalent a l'institut. El seu objectiu passa ara per aconseguir el cicle de batxillerat, per “tancar el cercle”, i ampliar l'oferta de secundària, el coll d'ampolla que els impedeix “ampliar les bases”.

De fet, al setembre preveuen obrir una classe suplementària de 6è perquè estan literalment “saturats”. De moment, ho faran en una escola de primària i esperen que al llarg del curs “les coses es desbloquegin” i poder així obrir un nou col·legi. “Quan ampliem la secundària podrem parlar d'ampliar infantil i primària”, diu Bertrana.

Arrels va obrir la seva primera escola pública a l'avinguda Guynemer de Perpinyà l'any 1981, just fa 40 anys. Actualment, aquest centre té 230 alumnes escolaritzats i 110 a l'escola que van obrir fa sis anys al barri de Vernet. Tots dos centres funcionen amb el mateix esquema: parvulari, primer i segon (els anys d'aprenentatge de la lectura i l'escriptura) es fan en català. “A partir del tercer any introduïm el francès escrit i les hores de català disminueixen i augmenten les de francès”, explica Gual.

Tant Bertrana com Gual coincideixen que en els darrers anys hi ha hagut un interès creixent per a l'aprenentatge en català, ja sigui per la via immersiva, bilingüe o en hores d'iniciació. De fet, es calcula que el 60% de les famílies nordcatalanes “desitgen” que els seus fills aprenguin el català en una modalitat o altra. “Ara només cal que el govern ens acompanyi”, diu Bertrana.

En català a l'aula, en xifres

Segons les dades recopilades per l'APLEC, però, només un 20% dels estudiants d'aquest territori (15.500) estudien el català en una modalitat o altra. Això representa un total de 5.000 alumnes, gairebé 4.000 dels quals ho fan a primària. D'aquests, 3.000 l'aprenen en places públiques bilingües i només un 1.000 ho fan en centres on hi ha un model immersiu, com la Bressola o Arrels. “Un miler d'alumnes de primària dels 40.000 o 50.000 que hi ha en aquest nivell”, diu Baylac.

Baylac diu, a més, que segons l'última enquesta realitzada l'any 2015, més del 80% dels habitants de la Catalunya del Nord són "favorables" a l'ensenyament en català com a assignatura i més del 75% veuen bé un ensenyament "bilingüe". "En canvi, només un 9% fan ensenyament bilingüe immersiu: això mostra la diferència entre la realitat i la voluntat de la gent que el català entri a les escoles i es repregui la transmissió interrompuda", afirma Baylac.

"S'ha de desenvolupar una oferta per tal que totes les famílies tinguin accés al català, que és percebut com una llengua d'integració i d'oportunitat laboral, gràcies al sud i al conjunt dels Països Catalans", afegeix el president de l'APLEC. Una oferta que també defensa Gual. "O s'han d'obrir més escoles amb el nostre model o s'han de trobar solucions per formar mestres perquè hi hagi català a totes les escoles i tots els alumnes hi puguin accedir", afirma la directora d'Arrels-Vernet.

De fet, alguns dels alumnes del 3r Cicle de la Bressola del Vernet, a Perpinyà, expliquen que aprendre el català els serveix per comunicar-se quan es desplacen a la Catalunya del Sud o quan visiten família a l'altra banda de la frontera. D'altres, com la Liséa o l'Elies ho veuen com una oportunitat per aprendre altres llengües.

Parlar-lo, el repte

"Per poder decidir si es fa servir el català cal haver-lo pogut aprendre abans", afirma Baylac. I és que l'enquesta realitzada constata que entre un 34 i un 35% dels nordcatalans que van "al sud" parlen en català o l'utilitzen en alguna ocasió. "Això és positiu però vol dir que cal canviar l'entorn", insisteix.

<https://www.larepublica.cat/noticies/politica/lescola-en-catala-a-la-catalunya-del-nord-encara-te-un-llarg-cami-per-recorrer/>